

Wageningse stemwijzer

Nederland kiest op 15 maart een nieuw parlement. Resource las de partijprogramma's en zette de standpunten over belangrijke 'Wageningse' onderwerpen zoals voedselproductie en onderzoekfinanciering op een rij.

tekst Albert Sikkema foto's Shutterstock

ONDERWIJS

BASISBEURS OF LEENSTELSEL?

Begin 2015 maakte de basisbeurs voor studenten plaats voor een sociaal leenstelsel. Het was de voornaamste onderwijshervorming van het kabinet Rutte-II. Voor studenten betekende het een jaarlijkse strop van zo'n vijfduizend euro. De gelegenheidscoalitie van D66, PvdA, VVD en GroenLinks die het leenstelsel invoerde, wil het – uiteraard – behouden. Ze wijzen op het vrijgespeelde geld – 700 miljoen tot een miljard euro per jaar – dat kan worden geïnvesteerd in onderwijskwaliteit. Verder is echter geen enkele partij enthousiast over het leenstelsel. CDA, SP, Partij voor de Dieren, 50Plus en ChristenUnie willen de basisbeurs herinvoeren. De overige partijen noemen het leenstelsel niet expliciet in hun programma's, maar steunden het voorstel in 2015 niet. PvdA, D66 en GroenLinks maken zich overigens wel zorgen over de invloed van 'hun' leenstelsel op de toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor kinderen uit gezinnen met lage inkomens, eerste generatiestudenten en scholieren met een migratieachtergrond. Ze willen daarom bijsturen om de negatieve effecten te voorkomen.

ANDERE STANDPUNTEN OVER ONDERWIJS

- VVD, D66, ChristenUnie, GroenLinks, SP en PvdD willen de verantwoordelijkheid voor Wageningen University overhevelen van het ministerie van Economische Zaken naar het ministerie van Onderwijs. Hierover is al een motie aangenomen die het nieuwe kabinet moet gaan uitvoeren.
- ChristenUnie, GroenLinks en D66 willen het collegegeld voor een tweede studie maximaliseren.
- PvdD wil het collegegeld verlagen.
- GroenLinks wil het bindend studieadvies afschaffen.
- SP wil af van selecteren aan de poort, D66 en GroenLinks willen hier terughoudend mee omgaan. VVD en Voor Nederland (VNL) zijn juist groot voorstander.
- De instructietaal in het hoger onderwijs moet Nederlands zijn, vindt 50Plus. D66 wil juist meer Engels in het onderwijs.
- SP, D66, PvdD en GroenLinks willen meer macht voor de medezeggenschapsraden.

										
Stelling 1 De basisbeurs moet terug.										
nee	nee	-	ja	ja	nee	ja	nee	ja	ja	ja
Stelling 2 Er moet meer geld naar de wetenschap.										
nee, het is goed zo	nee, het is goed zo	nee, juist minder	-	ja, via grotere inbreng bedrijven	ja, een miljard extra overheidsgeld	ja, via grotere inbreng bedrijven	-	-	-	-
Stelling 3 De topsectoren moeten blijven.										
ja	ja, maar aangepast	-	nee	ja	nee	ja, maar aangepast	ja, maar aangepast	-	-	-
Stelling 4 WUR moet naar het ministerie van Onderwijs.										
ja	nee	-	ja	nee	ja	ja	ja	nee	ja	
Stelling 5 De schaalvergroting in de landbouw moet stoppen.										
nee	ja	nee	ja	nee	nee	nee	ja	nee	ja	ja
Stelling 6 Er moet een suiker- en vettaks komen.										
nee	ja	-	ja	ja	-	nee	ja	-	-	-
Stelling 7 Het budget voor ontwikkelingshulp moet omlaag.										
ja	nee	ja, tot nul	nee, juist omhoog	nee, juist omhoog	nee	nee, juist omhoog	nee, juist omhoog	nee	-	nee

VOEDSEL EN LANDBOUW

NOG GROOTSCHALIGER
OF JUUST NIET?

Voedsel en landbouw verdelen de Tweede Kamer. Linkse partijen nemen vaak letterlijk de argumentatie en frames over van actiegroepen als Greenpeace en Wakker Dier, rechtse partijen steunen de boeren en de agro-industrie. Met name VVD ontpopt zich als de verdediger van de agro-industrie. Vanwege de groeiende wereldbevolking groeit de vraag naar voedsel en daarom moet de landbouw, een sterke pijler van onze economie, nog intensiever worden, aldus de partij. Onze agrariërs moeten immers op de wereldmarkt kunnen concurreren. Het CDA kiest ook voor een sterk op export gerichte landbouw, maar vertrouwt minder op de wereldmarkt. De partij vindt dat Europa zelfvoorzienend moet zijn op gebied van voedsel en wil een 'voedselscheidsrechter' die de ongelijke machtsverhoudingen in de voedselketens aankaart en zorgt voor hogere prijzen voor de boeren. Net als de VVD is het CDA trots op 'zijn' boeren en landbouwsector. De grootste zorg van Kamerlid Jaco Geurts (CDA): 'De voortdurende negatieve campagne van natuur- en milieuorganisaties zorgt ervoor dat er straks geen enkele boerendochter of -zoon meer is die nog verder wil met het boerenbedrijf.'

De standpunten van de milieuorganisaties komen vooral aan bod bij partijen als GroenLinks, PvdA, PvdD en SP. GroenLinks kiest voor een ambitieus klimaatbeleid en voor natuur en landschap. Om de fossiele brandstoffen uit te bannen, moet er een CO₂-heffing komen op voedsel. Bovendien wil GroenLinks af van megastallen, schaalvergroting en de bestrijdingsmiddelen glyfosaat en neonicotinoïden. Dit programma overlapt sterk met dat van de Partij voor de Dieren, Partij van de Arbeid en SP. Ook die willen de weidegang voor koeien en de uitloop voor varkens en kippen per wet regelen, een ban op bestrijdingsmiddelen en megastallen. Ze willen de 'bio-industrie' omvormen naar een diervriendelijke duurzame veehouderij. De SP wil bovendien de maatregelen tegen fijnstof en stikstof in de veehouderij aanscherpen en de omzet van biologisch voedsel in tien jaar tijd verviervoudigen. De PvdA wil een stop op de invoer van soja als diervoeder, de veestapel in Nederland begrenzen en stoppen met antibioticagebruik in de landbouw. Ook ouderenpartij 50Plus leunt sterk op dit gedachtengoed. Twee partijen nemen een tussenstandpunt in: D66 en ChristenUnie. Zij willen een duurzame landbouw die minder broeikasgassen uitstoot en een voedselindustrie die meer gezonde voeding produceert. D66 wil de kringlooplandbouw stimuleren via de belastingen: 'fiscale vergroening'. Deze partij heeft kritiek op de 'voedselmarkt' waarin de laagste kostprijs centraal staat, maar wil die markt via ondernemerschap omvormen. ChristenUnie vindt de voedselprijzen momenteel te laag. De partij wil voor- en nadelen voor milieu, dierenwelzijn en gezondheid verrekenen in de voedselprijs, maar dan zodanig dat de boer een beter inkomen verdient en de consument de meerprijs betaalt.

De PVV zegt niets over voedsel, landbouw en milieu in haar verkiezingsprogramma van één A4'tje; haar voedselstandpunt wordt vertolkt door Tweede Kamerlid Dion Graus. Als het gaat om dierenleed en dierenrechten, loopt de partij gelijk op met de PvdD. Als het gaat om regelzucht in de landbouw volgt de PVV de VVD.

ANDERE STANDPUNTEN OVER VOEDSEL EN LANDBOUW

- ❌ Vrijwel alle partijen willen meer aandacht voor voedseleducatie op scholen.
- ❌ VVD is tegen een suiker- en vettaks, GroenLinks en SP willen zo'n belasting op ongezonde voeding wel. CDA en PvdA willen concrete afspraken met voedselabrikanten om de hoeveelheid suiker en vet in voeding terug te dringen.
- ❌ GroenLinks wil dat voor vlees het hoge BTW-tarief van 21 procent gaat gelden in plaats van het huidige tarief van 6 procent.
- ❌ SP wil extra geld voor de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. De VVD wil juist een effectievere NVWA, zodat de tarieven van deze dienst voor de boeren omlaag kunnen.
- ❌ De PvdA wil een verplicht monitoringsysteem voor boeren om het dierenwelzijn te controleren en verbeteren.
- ❌ Het CDA, de ChristenUnie, de PvdA, de SGP, SP en de Partij voor de Dieren hebben zich het afgelopen jaar uitgesproken voor oprichting van een ministerie van Voedsel. De VVD is tegen.

ONDERZOEK

EEN MILJARD EXTRA INVESTEREN?

De afgelopen kabinetsperiode groeiden de overheidsuitgaven voor onderzoek licht. Toch klaagden universiteiten en onderzoeksinstituten dat ze te weinig geld kregen. Dat had twee redenen. Bij de universiteiten groeiden de studentenaantallen sneller dan de overheidsbijdrage, waardoor de bijdrage per student afnam. En de onderzoeksinstituten – denk naast Wageningen Research aan TNO en ECN – hadden te kampen met teruglopende publieke onderzoeksopdrachten, waardoor ze moesten bezuinigen. Daarom roepen universiteiten, instituten en werkgeversorganisatie VNO-NCW dat er een miljard extra voor onderzoek nodig is. Twee partijen zijn op dit punt kraakhelder. D66 wil inderdaad een miljard extra voor de wetenschap, PVV wil alle investeringen in kennis en innovatie stopzetten. CDA, ChristenUnie en GroenLinks zeggen dat ze meer in kennis willen investeren, maar noemen geen bedragen. VVD en PvdA zijn tevreden met de huidige situatie.

DEUGEN DE TOPSECTOREN?

De partijen hebben uiteenlopende meningen over het topsectorenbeleid van het kabinet, waarbij het onderzoeksgeld van de overheid en deelnemende bedrijven aan elkaar is geknoopt. Daar moeten we mee doorgaan zeggen VVD en CDA, want dit beleid versterkt

de betrokkenheid van bedrijven bij het onderzoek en de kennispositie van Nederland. D66 en SP willen de topsectoren juist afschaffen en onderzoek en innovatie op andere manieren stimuleren. PvdA, GroenLinks en ChristenUnie nemen een tussenpositie in. Ze willen de structuur van de topsectoren behouden, maar het onderzoek stimuleren rond brede maatschappelijke thema's, zoals klimaatverandering en duurzame ontwikkeling.

ANDERE STANDPUNTEN OVER ONDERZOEK:

- ✗ Bijna alle partijen vinden dat de gemeentebank BNG, de waterschapsbank NWB en de ontwikkelingsbank FMO moeten fuseren tot één nationale investeringsbank. De linkse partijen willen dat die bank vooral in groen en duurzame ontwikkeling investeert, de rechtse partijen noemen kennis en innovatie.
- ✗ SP wil een onafhankelijk onderzoeksfonds plaatsen tussen bedrijven en universiteiten, om directe beïnvloeding van onderzoekers tegen te gaan.
- ✗ De VVD wil een groter deel van het onderzoeksbudget koppelen aan onderzoeksgeld van bedrijven, om meer private investeringen in onderzoek uit te lokken.

ONTWIKKELINGSHULP

STOPZETTEN OF TERUG NAAR DE OUDE NORM?

Het Nederlandse budget voor ontwikkelingssamenwerking bedroeg in 2015 3,7 miljard euro. Dat geld werd besteed aan noodhulp en armoedebestrijding in de wereld, aan ontwikkelingsprojecten en aan ondersteuning van kennisinstellingen en bedrijven in ontwikkelingslanden. Over de vraag of dat goed besteed geld is, lopen de meningen in de politiek sterk uiteen. PVV wil alle ontwikkelingssamenwerking staken. VVD wil er fors op besparen en alleen nog noodhulp geven. PvdA wil het huidige budget behouden. SP en GroenLinks daarentegen willen meer ontwikkelingshulp. Ze willen terug naar de vroegere norm dat Nederland standaard 0,7 procent van het bruto nationaal product (BNP) aan ontwikkelingshulp besteedt. Het huidige budget bedraagt formeel ook 0,7 procent van het BNP, maar doordat uit deze pot ook de opvang van asielzoekers wordt betaald, is het feitelijke budget voor ontwikkelingshulp in de afgelopen jaren geslonken naar ruim 0,5 procent van het BNP.

NATUUR

SUMMIERE STANDPUNTEN

Natuur speelt zo goed als geen rol in de Tweede Kamerverkiezingen. Dat komt omdat het natuurbeleid onder staatssecretaris Henk Bleker (CDA) is gedecentraliseerd naar de provincies. 'Den Haag' gaat er dus niet meer over. Toch hebben nog best veel politieke partijen hun – summiere – standpunt over natuurbeheer in hun programma opgenomen.

CDA is tegen onteigening van landbouwgrond voor natuurontwikkeling. PvdA wil de inkomenssteun in het Europese landbouwbeleid omzetten in gerichte premies voor natuurbehoud, gezondheid en dierenwelzijn. D66 wil het natuurnetwerk Natura 2000 afmaken. De VVD is voor stimulering van particulier natuurbeheer, GroenLinks en PvdD willen juist meer geld voor publiek natuurbeheer. SP wil investeren in de ecologische hoofdstructuur. 50Plus wil ten slotte nieuwe natuurgebieden ontwikkelen en bestaande natuurgebieden meer openstellen voor het publiek.